

Smitteopsporing: Kom med bag fronten i den virale vinterkrig

I de kommende dage slæber vi julegaver og covid-19 med os ud i hver en afkrog af landet. Danskerne kæmper en brav indsats i den virale vinterkrig. Tag med ind i smitteopsporingens verden med telefonoperatør i Ballerup Jonas Wisbech Vange.

ESSAY

JONAS WISBECH VANGE

Da jeg for nogle måneder siden indså, at min tretten år gamle værnepligt kunne veksles til et job i smitteopsporingen, og kort efter sad til jobsamtale på kaptajnens kontor, fandt jeg ud af, at jeg skulle i uniform igen. Det fulde ornat morede mig i starten, når nu vikarerne i smitteopsporingens anden fløj klarede jobbet ligeså godt iført sneakers, hoodie og uglet hår.

Jeg morede mig også over kaptajnens formulering om, at systemet »stod i lort til knæene«, for slet ikke at nævne jobopslaget, der opfordrede ansøgeren til at »melde sig under fanerne«. Som om vi var i krig. Altså, så var den der corona vel heller ikke værre?

Gennem november og et stykke ind i december forløb tingene da også nogenlunde roligt. Jo, der var selvfølgelig nok at tale med, også vrede og sårede minkavlere på linjen, men ellers følte vi i opsporingen en snert af kontrol over situationen.

De sidste par uger har alt ændret sig.

Smittetrykket er eksploderet, og min lille udsendelse til coronaens vestfront er ikke længere en solbeskinnede badeferie på Cypren. Nu gløder telefonerne. Og med alt mellem 3.500-5.000 smittede i døgnet, netop som vi træder ind i julen, hvor danskere i hobetal forlader de større byer for at bringe julegaver og covid-19 med sig ud i landet, behøver man ikke en doktorgrad i epidemiologi for at forstå, at dette kan gå galt.

Mødet med Coronademark

Som telefonoperatører under Kontaktopsporingenheden (KOPE1), der har til huse i Jonstrupvejren ved Ballerup, mærker mine kollegaer og jeg tydeligt den store vinterkrig derude. Vi mærker de stigende smittetal og usikkerheden. Jeg skal hilse at sige, at når man efter tre dages vagt har talt med nogle hundrede danskere, dannes et billede af virkeligheden, som den ser ud derude i Coronademark. Man finder sig pludselig i felten, hvor virkeligheden er andet og mere end restriktioner og mundbind.

Vi taler med hundesyge danskere, der beskriver covid-19 som en virus, der kører dem over, som var den en bus, de har ondt i hvert et led i kroppen, feberen suser op og ned fra kolde gys til sauna, hovedpinen borer i tindingerne, og folk hoster så meget, at de har svært ved at trække vejret.

Vi taler med ramte borgere, som oven i et hårdt sygdomsforløb bekymrer sig over, hvem de kan have smittet. Mange har knoklet igennem på hospitaler eller plejehjem, har ydet omsorg og taget de forholdsregler, de skulle, blot for at få at vide, at de har haft coronavirus imens og kan have smittet de gamle og særligt udsatte, som de var ansat til at passe på. Det efterlader dem med en følelse af skyld og skam over ikke at have gjort det godt nok. Jeg trøster som regel ved at sige, at mange derude føler det samme, men at corona er en meget smitsom virus, som vi ikke kan kontrollere, uanset hvor hårdt vi prøver.

Vi taler med bedsteforældre, der havde vendt og drejet sig over, om de nu også skulle tage med til den lille fødselsdag i familien, men som sådan savnede børnebørnene, og som nu ligger indlagt på hospitaler og taget de forholdsregler, de skulle, blot for at få at vide, at de har haft coronavirus imens og kan have smittet de gamle og særligt udsatte, som de var ansat til at passe på. Det efterlader dem med en følelse af skyld og skam over ikke at have gjort det godt nok. Jeg trøster som regel ved at sige, at mange derude føler det samme, men at corona er en meget smitsom virus, som vi ikke kan kontrollere, uanset hvor hårdt vi prøver.

Vi taler med bedsteforældre, der havde vendt og drejet sig over, om de nu også skulle tage med til den lille fødselsdag i familien, men som sådan savnede børnebørnene, og som nu ligger indlagt på hospitaler og taget de forholdsregler, de skulle, blot for at få at vide, at de har haft coronavirus imens og kan have smittet de gamle og særligt udsatte, som de var ansat til at passe på. Det efterlader dem med en følelse af skyld og skam over ikke at have gjort det godt nok. Jeg trøster som regel ved at sige, at mange derude føler det samme, men at corona er en meget smitsom virus, som vi ikke kan kontrollere, uanset hvor hårdt vi prøver.

I UNIFORM. Hjemmeværnet, Beredskabsstyrelsen, politi og sundhedspersonale sidder klar til at svare på alt mellem himmel og jord i call-centeret i Jonstrup ved Ballerup. Arkivfoto: Martin Lehmann

spitalet med corona, fordi der viste sig at have været et udbrud i barnebarnets børnehave. Vi taler med uheldbedeligt syge kræftpatienter, de ældre og svagelige, de lungesyge eller folk på immunudpændende medicin, vi mærker desperationen hos sønnen og datteren eller ægtefællen, der er uheldig over at have smittet sin kære: Hun kan jo fandeme dø af det her!

Det danske coronaberedskab styres af Styrelsen for Patientsikkerhed med solid støtte fra Rigspolitiet, Beredskabsstyrelsen og forsvar og huser udover smitteopsporingen også myndighedernes fælles coronahotline, som svarer på spørgsmål i øst og vest.

Når en borger testes positiv for covid-19, føres vedkommende over i vores database. Her sidder flere hundrede mennesker på skift og ringer til de smittede borgere og deres pårørende, så de ved, hvordan de skal forholde sig. Vi hjælper borgerne med at skabe klarhed over, hvornår de kan have smittet andre – skulle de være i tvivl, kan jeg oplyse, at man kan smitte 48 timer bagud fra positiv test eller fra de første symptomer, hvis disse går forud.

Vi spørger ind til, hvem den smittede har været i kontakt med, bli og sikrer os, at de nære kontakt bliver underrettet. Vi opsporer det fly, de har kunnet sprede smitte på, så andre på flyet bliver advaret. Vi vejleder borgere i korrekt isolation og svarer på spørgsmål. Vi ringer til hotellet og beder dem gøre ekstra godt rent på værelse 407. Vi hjælper med at skaffe isolationsfaciliteter til borgere, som ikke kan være derhjemme, ofte fordi en pårørende ikke må blive smittet. Og så er vi samtidig nogen, man kan få luft hos og betro sig til.

Nogle er bange. De er syge, føler skyld og skam, fortvivlelse og ensomhed, de er ængstelige eller ligefrem plaget af angst.

Krigsrygning

Mens flertallet kan nøjes med at brokke sig over restriktioner, rejseforbud, og at stambaren holder lukket, kæmper andre danskere med smitten. Den er over os, og det er nu, vi skal gøre en seriøs og begavet indsats for at holde den nede hen over jul

og nytår, så vi kan beskytte de sårbare det sidste stykke vej frem mod vaccinerens indtog og forårets gradvise befrielse.

Jørns kone har nedlagt veto. Alligevel finder den gamle hjemmeværnskaptajn i disse dage piben frem i pauserne mellem opkaldene til de smittede borgere. Spørger man ind til konens rygeforbud, trækker den store lollipop let på skuldrene og smiler: »Det er jo bare lidt krigsrygning...«

Kaffemaskinen er også på overarbejde, vi spiser de daglige frugtrationer, veteranerne gasser løs på piber og e-cigaretter, mens de friskpressede unge værnepligtige holder kampgejsten oppe på snus og Monster Energy – for længst døbt 'konstabeljuice' i den grønne del af smitteopsporingen.

Journalister har ringet til os og udgivet sig for at være smittede i det håb, at vi kunne levere en afsløring eller to. Vi har selv mærket det i smitteopsporingen, hvor et medie via anonyme kilder i lejren kunne fortælle, at Styrelsen for Patientsikkerhed for en stund måtte slække på ambitionerne og instruere os i at droppe de tre opkald til den smittede og nøjes med et enkelt. Det var ikke optimalt. Men som en af dem, der fik inddraget sin fridag for at hente ind på de mange nye tilfælde, må jeg også sige, at det virkede som en helt igennem logisk beslutning i en tilspidset situation.

I Donald Trumps USA har man ingen smitteopsporing, ej heller en national coronahotline. Til gengæld har man en sygeplejerske i South Dakota ved navn Jody Doering, som kan fortælle om covid-19-patienter, som på deres dødsleje fortsat benægter, at coronavirus eksisterer. Præsidenten sagde jo, at den bare ville gå væk?

Nogle stater i USA har dog oprettet egne smitteopsporingenheder. Enhederne har bare et problem, som vi ikke oplever herhjemme: Borgerne vil ikke tale med dem. I staten New Jersey viste en undersøgelse, at kun 26 procent af borgerne ville tale med statens smitteopsporere. Tre fjerdedele smækkede røret på.

Hverdagens helte

I mit arbejde møder jeg en anden velvilje. Min oplevelse er, at 8 af 10 grundlæggende er positivt stemt over for vores opkald – den niende kan man som regel tale over på vognen. Når man taler med danskerne, er der åbenhed. O.k., nogle føler sig indledningsvis en smule set efter i kroge-

BLÅ BOG

Jonas Wisbech Vange

33 år. Konstabel og telefonoperatør i KOPE 1 (Kontaktopsporingenheden).

Uddannet journalist fra Danmarks Medie- og Journalisthøjskole i Aarhus og University of Tasmania.

Har som freelanceskribent leveret featureartikler og større portrætter til magasiner som Ud&Se og Euroman. Er desuden forfatter til bogen 'Anker Jørgensen og det forunderlige liv'.

ne, men helt generelt er folk opsat på at gøre det rigtige. De har mange spørgsmål, og de er glade for at få vejledning.

Hverdagshelten dukker hele tiden op i mit headset. Folk som – ofte med besvær – indretter sig efter anbefalingerne. Mødrene, som holder øje, spritter af og gør rent for at hente deres smittede yngel og fjerne dem fra deres roomies – og både tre og fire timer hjem igen, så de kan komme i isolation på barndomsværelset med eget bad og mad stillet ved døren ind til værelset. Det koster så lige far en isolation og to tests som nær kontakt.

Jeg beundrer de mange danskere med anden etnicitet, forældre, der gør alle fordomme om indvandrere til skamme, som har sat sig ind i sagerne, kender reglerne og ved, hvad de skal gøre – ja også de gange, man ringer ud til ældre nydanskere, som ikke taler så godt dansk. De kalder

straks på sønner og døtre, som aldrig har talt andet. Helt ned i 14-års-alderen agerer de oversættere for deres fædre og mødre i mødet med det offentlige. De sparer os i en snæver vending for at skulle rekvirere tolk. I krisesituationer stortrives fejlfindingen. Er det en fejl, at en 14-årig pige skal agere oversætter, eller er det en smart og hurtig løsning? Finder vi fejl, eller løser vi opgaven?

Det er nemt at udstille unge mennesker som uansvarlige, lige indtil man sidder med gymnasieelever, der forholder sig seriøst, bruger smitte-app, er gået i selvisolation og detaljeret kan beskrive, hvordan de har underrettet deres nære kontakter, som i øvrigt ikke er mange.

Jeg skulle hilse at sige, at det grundlæggende ligger os på sinde at varsko de mennesker, vi kan have smittet. Selv når smitteopsporingen ringer samme dag, som borgeren har modtaget sit positive testvar, har hun eller han som regel allerede været i gang. De ser det som en samfundspligt. Nogle sidder og foretager 20-30 opkald, mange af dem til folk, som de kun har været i minimal kontakt med. Men de gør det, fordi de ikke vil gøre andre syge. De oplyser deres nære kontakter, at de kan være smittet, at de skal isolere sig og bestille tests. De tager ansvar for deres medmennesker.

I Sverige dør der i øjeblikket 100 mennesker om dagen, så mere end 8.000 svenskere nu er død med corona. Læger og sygeplejersker er ved at bukke under, og i Stockholm, hvor 99 procent af intensivpladserne er revet væk, beskriver sygeplejersken Matilda Nygren i sine videodagbøger, hvordan hendes afdeling på Nya Karolinska Sygehuset er omdannet til en menneskefabrik, hvor patienter nummereres og lægges i respirator på lange rækker.

Det er den sundhedskrise, vi alle må kæmpe for at undgå. Gennem vores handlinger redder vi liv, vi undgår, at (endnu) flere danskere rammes af langvarige sygdomsforløb, som efterlader tusindvis med dybt invaliderende senfølger. De sidste to måneder har jeg konstateret, at systemet virker, og jeg tror langt hen ad vejen, man kunne drage ud på hospitaler og plejehjem og opleve det samme.

Trods mundbind på gangene, afstand og afspritning ved hver en dør kan vi heller ikke holde corona ude af smitteopsporingen. Smittede og nære kontakter sendes hjem, og et decimeret mandskab må

ringe ud til stadig flere smittede. Vi kunne slå ud med armene, men vi kører på, er instrueret i, at kvalitet prioriteres frem for kvantitet, og selv om vi måske har misset nogle danskere i den indledende fase, kan vi ringe til dem nu og erfare, at de selv har klaret ærterne. Nu falder vores forsikede opkald i stedet så belejligt, at vi kan oplyse borgeren, der havde hørt, at han skulle være isoleret i 14 dage, at man som symptomatisk blot være symptomfri i 48 timer. Han kan ikke tro det! Han har været rask i 5 dage, han er fri: »Julen er reddet!«, udbryster han.

Vend piben på hovedet

Lige nu sidder vi dog primært og ringer til borgere, som netop har fået inddraget julen; som skal holde sig isoleret juleaften, måske udelukkende fordi de har kørt i bil eller drukket kaffe med en smittet. Surt show, tænker jeg, og de synes jo heller ikke, det er fedt, men så bliver det en facetimejul i år, som de siger. Næste år er vi tilbage til normalen, lyder rationalet.

Når det blæser op, og krigsrygningen jørn skal tænde sin pibe, benytter han et ganske særligt trick. Det er noget med at stoppe tobakken hårdt for så at vende pibehovedet nedad. Lighteren tændes, mens jørn med trænet hånd skaber læf for vinden.

Han lader flammen stå op i den omvendte pibe og bapper løs, indtil ilden har fået fat, og piben vendes om igen. Tricket har han lært af de gamle fiskere på Sydland, som på de værste dage, når himmel og hav stod i ét, røg piberne på hovedet for at undgå, at de gik ud i regnen.

Lige nu må vi alle vende piben på hovedet, hvis vi skal forhindre ilden i at gå ud. Vi må indstille os på en anderledes jul. Det er nu, det gælder.

indland@pol.dk

Dette essay er udelukkende udtryk for skribentens egen holdning og egne iagttagelser. Styrelsen for Patientsikkerhed, som leder smitte- og kontaktopsporingen, har haft teksten til gennemlæsning, ligesom de har haft mulighed for at kommentere indholdet.